

Ylitarkastaja Kristiina Sulkonen, Evira

Käytä tervettä sertifioitua siemenperunaa!

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira kehottaa kotitarveviljelijöitä käyttämään virallisesti tarkastettua eli sertifioitua siemenperunaa vaarallisten kasvintuhoojien leviämisen estämiseksi. Rengasmädän, perunasyövän, peruna-ankeroisen ja muiden perunan tautien leviämistä voi estää ostamalla suljetun siemenperunapakkauksen, jossa on vakuuslipuke.

Miten tunnistaa sertifioidun siemenperunan?

Sertifioitu siemenperuna on hyvälaatuista ja täyttää lainsäädännössä annetut laatuvaatimukset.

Sertifioitu siemenperuna on vähittäismyynnissä aina pakattu **suljettuihin pakkauksiin**. Siemenperunan annostelu avoimesta myyntipakkauksesta on kielletty.

Jokaisessa sertifioidussa siemenperunapakkauksessa on kiinnitetty **vakuustodistus**, jossa ilmoitetaan vaadittavat tiedot siemenperunaerästä. Vakuustodistuksen yläosassa ilmoitetaan erän tunnistetiedot, joita ovat laji, lajike, siemenluokka, latinankielinen nimi. Näiden lisäksi todistuksessa ilmoitetaan myös siemenperunan mukulakoko, pakkauksen paino, pakkaaja ja vakuuden myöntämisaika. Tämä vakuuslipuke takaa, että erä on virallisesti tarkastettua, sertifioitua, lajikepuhdasta siementä.

Ruokaperunan laatua koskeva tarkastustodistus ei riitä osoittamaan kylvösiemenominaisuuksia eikä ole sertifioinnin tunnus.

Mistä sertifioitua siemenperunaa saa?

Kotimaista siemenperunaa pakataan noin 40 rekisteröityneellä ja pakkausluvan saaneella siemenperunapakkaamolla ympäri Suomea. Sertifioitua siemenperunaa saa ostaa muun muassa hyvin varustetuista maatalouskaupoista, siemenliikkeistä, puutarhamyymälöistä ja marketeista sekä torimyyjiltä.

Mitä etuja sertifioidun siemenen käyttämisestä on?

Vakuuslipuke takaa, että myytävä perunansiemen on lajikepuhdasta eikä siinä ole vaarallisia kasvintuhoojia.

Lajikepuhtaus tarkoittaa, että koko myytävä erä on samaa ilmoitettua lajiketta. Tällöin voidaan valita peruna, jolla on halutut lajikeominaisuudet, esimerkiksi kovamaltoisempi tai jauhoisempi käyttötarkoituksen mukaan. Lajikepuhtaudella varmistetaan myös se, että koko erä on samaa lajiketta ja mm. kypsyy samaan aikaan ruoanvalmistuksessa.

Virallisesti tarkastetusta siemenperunasta on tutkittu vaaralliset kasvitaudit ja –tuholaiset joten myytävässä sementavarassa niitä ei esiinny. Kun käytetään sertifioitua siemenperunaa, varmistetaan myös se, ettei oma puutarhapalsta saastu kyseisistä tuhoajista.

Oikeus vahingonkorvaukseen

Siemenperunan ostaja voi saada vahingonkorvausta, jos sertifioitu siemenperuna ei vastaa vakuuslipukkeessa ilmoitettuja tietoja tai siinä on jokin muu virhe. Siemenkauppailain perusteella siemenen pakkaajalla on vastuu siemenperunan laadusta ja vakuuslipukkeen tiedoista. Viljelijän kannattaa säilyttää vähintään yksi vakuuslipuke käyttämästään siemenestä mahdollista myöhempää tarvetta varten.

Sertifioimattoman siemenen ostajalla ei ole oikeutta tällaiseen vahingonkorvaukseen.

Miten sertifioitua siemenperunaa tuotetaan?

Laatuvaatimukset täyttävä sertifioitu siemenperuna tuotetaan tilalla, joka on todettu vapaaksi vaarallisista kasvintuhoojista: vaaleasta ja tummasta rengasmädästä, perunasyövästä ja peruna-ankeroisista. Siemenviljelyksen tulee olla vapaa myös koloradonkuoriaisista.

Tarkastetun eli sertifioitun siemenperunan tuottamiseen kuuluvat viljelystarkastukset, laboratoriotestit ja varastotarkastukset.

Kasvukauden aikana Eviran valtuuttamat tarkastajat tekevät viljelystarkastuksen ja ottavat maanäytteitä ja mukulanäytteitä jokaisella tilalla, jolla tuotetaan siemenperunaa. Tarkastaja varmistaa, että kyseessä on ilmoitettu perunalajike. Lajikesekaannuksia ei hyväksytä. Lisäksi kasvustosta etsitään haitallisia perunan kasvitauhteja. Eviran kasvianalytiikkayksikön laboratoriossa tutkitaan maanäytteistä peruna-ankeroista ja mukulanäytteistä perunan rengasmätää ja virustauteja. Peruna-ankeroinen ja rengasmätä ovat vaarallisia kasvintuhoojia, joita ei hyväksytä lainkaan siemenperunassa.

Kevättalvella ennen siemenperunan markkinoimista siemenperunaerälle tehdään perunavarastossa varastotarkastus, jossa arvioidaan erilaisten viotusten ja kasvitautien esiintymistä, jotka voivat vaikuttaa siemenperunan laatuun, sekä kokoluokkavaatimusten täyttymistä.

Jos erä täyttää kaikilta osin laatuvaatimukset, erä sertifioidaan. Sertifiointiviranomainen Suomessa on Loimaalla sijaitseva Eviran aluetoimipaikka.

Siemenperunan pakkaustoimintaa ja markkinointia säädellään

Ainoastaan virallisesti tarkastettua ja hyväksyttyä eli sertifioitua siemenperunaa saa markkinoida kylvösiemeneksi siemenkauppailain mukaan. Ruokaperunaa ei saa myydä siemenperunana.

Siemenperunan myyjän on ilmoitauduttava Eviran ylläpitämään rekisteriin. Lomake löytyy Eviran verkkosivuilta (Ilmoitus kylvösiemenen markkinointia, maahantuontia ja maastavientiä koskevasta toiminnasta). Myyjän on pidettävä tiedostoa myydyistä siemenperunaeristä.

Lisäksi siemenperunan pakkaaminen on luvanvaraista toimintaa. Pakkaajan on haettava toiminnalleen lupa Evirasta.

Tarkastamattoman siemenperunan käytön riskit

Perunaa uhkaavat monet taudit ja tuholaiset. Haitallisimpia ovat vaaralliset kasvintuhoojat, kuten perunan rengasmätä ja peruna-ankeroinen, joita on erittäin vaikea saada hävitettyä pellolta. Niiden esiintymistä ei virallisessa sementtuotantoprosessissa sallita. Lisäksi tarkastamattoman siemenen

välityksellä voi levitä muita perunan tauteja, jotka alentavat perunasadon määrää ja heikentävät sadon laatua. Näitä ovat esim. virustaudit, tyvimätä, perunaseitti sekä kuiva- ja märkämätä.

Jos siemenenä käytetään ruokaperunaksi tarkoitettua perunaa, voivat mukana kulkeutuvat kasvintuhoojat alentaa satoa merkittävästi. Satotaso muuttuu sitä huonommaksi, mitä kauemmin samaa vanhaa perunakantaa käytetään siemeneksi. Lisäksi tarkastamattomassa siemenperunassa voi esiintyä erilaisia lajikesekaannuksia tai se voi olla kokonaan eri lajiketta kuin mitä on ilmoitettu.

Tarkastamattoman siemenperunan markkinointi on siemenkauppalaan mukaan kielletty.

Mikä valiosiemeni?

Kevään lähestyessä sanomalehtien myyntipalstoille on alkanut ilmestyä harhaanjohtavasti siemenperunan markkinoinniksi tulkittavia ilmoituksia, esim. *Timo valiosta viljeltyä*. Tällaisella ilmoituksella myydään tarkastamatonta perunaa, jonka markkinointi kylvösiemeneksi on kiellettyä. Evira muistuttaakin viljelijöitä ja kuluttajia, että valiosiemeni luokka ja kauppasiemenluokka poistuivat käytöstä jo vuonna 1994. Nykyiset sertifioidut siemenluokat perunalla ovat A ja B.

Siemenperunan markkinointia valvotaan tänä keväänä

Kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin yleinen ohjaus ja valvonta kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle. Valvonnan käytännön järjestämisestä vastaa Evira ja ELY-keskukset sekä tulli. Tänä keväänä valvontaa kohdistetaan mm. siemenperunaan, jotta saataisiin tarkastamattoman siemenen markkinointi vähenemään ja perunan tuhoojien leviäminen estymään.

Siemenperunan markkinoijia ja myyjiä kehoitetaankin huolehtimaan siitä, että keväällä siemenperunakauppaa käytäessä myynnissä pidetään vain sertifioitua siemenperunaa.

Ruokaperunan myyntiä valvovat paikallisesti kuntien terveystarkastajat.

Onnistuneen perunanviljelyn edellytykset

- valitse käyttötarkoitukseen sopiva lajike
- vaihda säännöllisesti perunamaan paikkaa
- hanki sertifioitua siemenperunaa
- istuta idätetyt mukulat lämpimään maahan
- tee tarpeelliset hoitotoimet kasvukauden aikana (rikkakasvit, multaus, tautitorjunta)
- puhdista ja desinfioi varastolaatikat

Lisätietoja

Siemenperunan viralliseen tarkastukseen ja sertifiointiin liittyvissä asioissa lisätietoja antavat:

yksikönjohtaja Hanna Kortemaa p. 040 833 2486, siemenperunan tarkastukset
ylitarkastaja Ritva Vallivaara-Pasto p. 040 833 2482, sertifiointi
ylitarkastaja Kristiina Sulkonen p. 040 833 2484, markkinavalvonta
tarkastaja Mika Kivistö p. 040 833 2485, markkinavalvonta
tutkija Hanna Ranta p. 0400 272 041, laboratorio

Verkkosivujen osoite on www.evira.fi.